

Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında imzalanan Ekonomik İş Birliği Anlaşmasını Değiştiren Protokolün Onanmasına Dair Kanun

(Resmî Gazete ile ilân : 18 . XII . 1951 - Sayı : 7985)

No.
5853

Kabul tarihi
12 . XII . 1951

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında 4 Temmuz 1948 tarihinde imzalanan Ekonomik İş Birliği Anlaşmasını değiştirmek üzere 31 Ocak 1950 tarihinde Ankara'da imza edilen Protokol onanmıştır.

İKİNCİ MADDE — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

15 Aralık 1951

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ ARASINDA 4 TEMMUZ 1948 TARİHİNDE İMZALANAN EKONOMİK İŞ BİRLİĞİ ANLAŞMASINI TÂDİL EDEN PROTOKOL

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti:

4 Temmuz 1948 tarihinde Ankara'da imzaladıkları Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının tâdilini arzı ederek; ve

Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin, tâdil edilmiş son şekli ile 1948 Ekonomik İş Birliği Kanununun gayelerine ve esaslarına iltihak ettiğini açıklamış olduğunu göz önünde tutarak;

Ekonomik İş Birliği Anlaşmasını aşağıdaki şekilde tâdil etmek hususunda mutabık kalmışlardır:

«1. - III ncü maddenin 2 nci fıkrası sonundaki nokta virgül yapılarak» ve Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti bu kabül liralara ve lira alacakları hususunda her hangi bir hakka, tasarrufa bir hak talebine veya dâva hakkına halef olacaktır.» ibaresi ilâve edilecektir.

«2. - IV'ncü maddenin numarası V'e çevrilerek aşağıdaki şekilde yeni bir IV'ncü madde ilâve edilecektir:

«1. - Bu maddenin hükümleri, ancak Amerika Birleşik Devletleri Hükümetince hibe esasında yapılan yardım için tatbik edilecektir.

«2. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasında, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti namına hususi bir hesap açacak (aşağıda «hususi hesap» adı ile anılacaktır), ve 1948 Ekonomik İş Birliği Kanunu gereğince müsaade edilen her hangi bir vasıta ile hibe esasında Türkiye Cumhuriyeti emrine verilen emtia, hizmet ve teknik bilginin Amerika Birleşik Devletleri Hükümetine malolduğu bildirilen dolâr kıymeti ile (işleme depo, nakil, tamir masrafları ve bunlara mütaallik diğer servislerin masrafları dâhil) mütenasip miktarlarda Türk liralarnı bu hesaba yatıracaktır. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti bu kabül emtia, hizmet

ve teknik bilgiye karşılığı gösterilen dolâr kıymetini zaman zaman Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine bildirecek, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti bunun üzerine tebligat sırasında milletlerarası Para Fonu ile uyulacak başabaş kıymete eşit bir kambiyo rayici üzerinden hesaplanan mütenasip miktarda Türk lirasını hususi hesaba yatıracaktır; ancak bu uyululan kıymetin Türkiye Cumhuriyetine ithal maksadiyle dolâr mubayaası için tatbik edilen tek rayiç olması şarttır. Tebligat sırasında Türk lirasına mahsus bir başabaş kıymet için milletlerarası Para Fonu ile uyulmuş olmakla beraber Türkiye Cumhuriyetine ithal edilmek maksadiyle dolâr mubayaası için tatbik edilen başka bir veya birden fazla rayiç bulunursa veya tebligat sırasında Türk lirasına mahsus bir başabaş kıymet için Fon ile uyulmamış ise bu maksat için rayiç veya rayiçler Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında karşılıklı olarak kararlaştırılacaktır. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti her zaman hususi hesaba peşinen para yatırabilecek ve bu para işbu fıkra gereğince muahhar ihbarlara karşı matluba kaydedilecektir.

«3. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti, 1948 Ekonomik İşbirliği Kanunu gereğince yapılan faaliyet ile ilgili olarak Türkiye dâhilinde ihtiyar edilecek idari masraflar için ihtiyacı olan Türk liralarnı Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine zaman zaman tebliğ edecek ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti bunun üzerine Amerika Birleşik Devletleri Hükümetinin tebliğinde talep olunan şekilde hususi hesaptaki bakiyelerden bu kabîl meblâğları emre âmade tutacaktır.

«4. Bu maddeye tevfikân yatırılan mevduattan her birinin % 5 i, Türkiye Cumhuriyeti dâhilindeki masrafları için kullanılmak üzere Amerika Birleşik Devletleri Hükümetinin emrine tahsis edilecek, ve bu maddenin 3 ncü fıkrası gereğince emre âmade kılınan meblâğlar evvelâ mezkûr fıkra gereğince tahsis olunan miktardan tenzil edilecektir.

«5. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ayrıca, VI ncı maddede zikri geçen yardım malzemesi ile yardım paketlerinin Türkiye Cumhuriyeti dâhilindeki her hangi bir giriş noktasından mürselünleyhin Türkiye Cumhuriyeti dâhilinde gösterceği teslim noktasına kadar nakliye masraflarını (liman, depo, hamaliye ve mümasil masraflar dâhil) karşılamak üzere ihtiyaç duyulacak liralarnı hususi hesaptaki bakiyelerden emre âmade tutacaktır.

«6. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti ile zaman zaman uyulacak masraflar için hususi hesapta artan bakiyeden para çekebilecektir. Hususi hesaptan para çekmek için Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından ileri sürülen teklifleri incelerken, Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti, Türkiye Cumhuriyeti dâhilinde nakdî ve malî istikrarı desteklemek veya idame etmek ve Türkiye Cumhuriyeti dâhilinde, istihsal faaliyetini, milletlerarası ticareti ve yeni kaynakları geliştirmeyi ve bunlara mâruf araştırmaları teşvik etmek hususundaki ihtiyacı ve bilhassa :

a) Türkiye Cumhuriyetinin ve diğer katılan memleketlerin istihsal kapasitesini geliştirmeye mâruf şümüllü bir programın bir kısmını teşkil edenler de dâhil olmak üzere, projeler ve programlar için yapılan sarfiyatı, ve dış ödemeleri Amerika Hükümetinin 1948 Ekonomik İşbirliği Kanunu gereğince veya başka suretle yaptığı yardım ile veya Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasının istikrazlariyle karşılanmakta olan projeler veya programları;

b) Amerikan kaynaklarındaki eksiklikler veya muhtemel eksiklikler dolayısıyla Amerika Birleşik Devletlerinde ihtiyaç duyulabilecek olan malzemenin daha fazla istihsali imkânlarını araştırmak veya geliştirmek için yapılan masrafları; ve

c) Millî borcun, bilhassa Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası veya diğer bir banka müesseseleri nezdindeki borcun tesirli şekilde itfasını, nazarı itibara alacaktır.

«7. Bu maddenin IV ncü fıkrası gereğince tahsis edilen paranın sarfedilmemiş miktarları hariç olmak üzere, 30 Haziran 1952 de hususi hesapta kalacak her hangi bir gayrimahsur bakiye, Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında bundan sonra uyulacak maksatlar için Türkiye Cumhuriyeti dâhilinde sarfedilecektir. Ancak Birleşik Amerikanın mutabakatı, kanun ve-

ya Amerika Birleşik Devletleri Kongresinin müşterek kararı ile tasvip edilmeğe şartına tâbi bulunacaktır.

3. Şimdiki V. nci maddenin numarası VI. ya çevrilerek aşağıdaki iki numaralı fıkra ilâve edilecektir.

«2. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti tarafından talep edildiği zaman, kâr esasına dayanmayan Amerikan Yardım teşekküllerine teberru veya bu kabîl teşekküllerce mubayaa olunan yardım malzemesi stoklarının ve Amerika Birleşik Devletlerinden gönderilmiş olup Türkiye Cumhuriyeti dâhilinde mukim şahıslara tevdi edilecek olan yardım paketlerinin Türkiye Cumhuriyetine girişini kolaylaştırmak üzere (münasip garantiler altında gümrükten muafiyet sağlanması dâhil) anlaşmalar için müzakerelere girişecektir.»

4. VI nci maddenin numarası VII ye çevrilecek ve bu maddenin üçüncü fıkrasındaki madde IV kelimesi madde V e tahvil edilecektir.

5. VII nci maddenin numarası VIII, VIII inki IX'a ve IX' nuki X'a çevrilecek,

6. X ncu maddenin numarası XI e çevrilecek ve metni aşağıdaki şekilde tadil edilecektir:

«Bu Anlaşmada kullanılan:

a) «Katılan memleket» tâbiri:

(i) 22 Eylül 1947 de Paris'te Avrupa Ekonomik İş Birliği Komitesinin raporunu imzalamış bulunan her hangi bir memleket ve o memleketin milletlerarası mesuliyet taşıdığı ve o memleket ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında münakit Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının tatbik edildiği topraklar, ve,

(ii) (Almanya'nın işgal altındaki bölgelerinden her hangi birisi ve milletlerarası idare ve kontrol altındaki sahalar ve Serbest Trieste Toprağı veya onun iki bölgesinden her hangi biri dâhil olmak üzere), Avrupa Ekonomik İş Birliği Sözleşmesine taraf teşkil ettiği ve bu Anlaşmanın gayelerini gerçekleştirmeye mâtuf bulunan müşterek bir Avrupa Kalkınma Programına bağlandığı müddetçe bütünü veya bir kısmı Avrupa'da bulunan diğer her hangi bir memleket ile onun idaresi altındaki tâbi sahalar demektir.

b) «1948 Ekonomik İş Birliği Kanunu» tâbiri tadil olunmuş son şekli ile «1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanunu» demektir.

7. XI nci maddenin numarası XII ye çevrilecek; bu maddenin 2 nci fıkrasındaki madde IV madde V e ve madde VI madde VII ye tahvil edilecek ve aynı maddenin 3 ncü fıkrası metni aşağıdaki şekilde değiştirilecektir:

«3. Bu Anlaşmaya tevfiikan müzakere edilen fer'i anlaşmalar ve diğer mutabakatlar bu Anlaşmanın hitam tarihinden daha ilerisi için yürürlükte kalabilir ve bu kabîl fer'i anlaşmalarla diğer mutabakatların yürürlük devresi ihtiva ettikleri şartlara bağlı bulunacaktır. Madde IV kendi hükümlerine tevfiikan yatırılması gereken bütün Türk parası tutarlarının bu maddede meşrut kıldığı şekilde elden çıkarılmasına değin yürürlükte kalacaktır. III ncü maddenin 2 nci fıkrası, o maddede zikri geçen garanti tediye Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti tarafından yapıldığı müddetçe yürürlükte kalacaktır.

8. Ekin 6, 7, 8 ve 9 ncü fıkralarındaki madde IV V'e; madde VI VII'ye; madde VIII IX'a; madde IX X'a çevrilecektir.

9. Ekin 10 ncü fıkrası metni çıkarılacak ve yerine aşağıdaki metin ikame edilecektir:

«Emtia, hizmet ve teknik bilginin gösterilen dolâr kıymeti hakkında Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine yapılan tebliğler üzerine yatırılacak mevduatın hesap edilmesinde kullanılacak olan kambyo rayicini tâyin için IV ncü maddenin 2 nci fıkrasında bahis konusu edilen tebliğ zamanı, bir tediye devresine mütaallik olan her tebliğ hususunda, tebliğin taallük ettiği tediye devresinin son günü olarak kabul edilecektir.»

Bu protokol, imzası tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir.

Bunu teydiyen iki tarafın gereği gibi yetkili olan temsilcileri işbu Protokollü imza etmişlerdir. 1950 senesi Ocak ayının 31 nei günü, her ikisi de aynı derecede muteber olmak üzere İngilizce ve Türkçe ikiser nüsha olarak Ankara'da tanzim edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Adına
Dışişleri Bakanlığı Kâtibi Umumisi
F. Z. Akdur

Amerika Birleşik Devletleri Adına
Amerika Birleşik Devletleri Büyükelçiliği
Maslahatgüzarı
Warwick Perkins

.....		
Cumhurbaşkanlığına yazılan tezkerenin tarih ve numarası	:	13 . XII . 1951 ve 1/39
Bu kanunun ilânının Başbakanlığa bildirildiğine dair Cumhurbaşkanlığından gelen tezkerenin tarih ve numarası	:	15 . XII . 1951 ve 4/561
Bu kanunun görüşmelerini gösteren tutanakların cilt ve sayfa numaraları	:	Cilt Sayfa 1 345 9 453,533 11 58,75:76,135,137,141,154,159:162

[Birleşim : 14, 16 — 267 sıra sayılı Basmayazı 14 ncü Birleşim Tutanağına bağlıdır.]